

Tăng cường tận dụng Hiệp định Thương mại hàng hóa ASEAN – Ấn Độ: Cơ hội, thách thức và hàm ý đối với xuất khẩu của Việt Nam

TS. Lê Thị Mai Anh

Vụ Phát triển thị trường nước ngoài, Bộ Công Thương

Tóm tắt: Ấn Độ hiện là một trong những nền kinh tế lớn và tăng trưởng nhanh nhất thế giới, với nhu cầu nhập khẩu lớn và ngày càng đa dạng. Trong bối cảnh Việt Nam thúc đẩy đa dạng hóa thị trường xuất khẩu và tận dụng hiệu quả các FTA, Hiệp định Thương mại Hàng hóa ASEAN – Ấn Độ (AITIGA) được xem là một khuôn khổ quan trọng nhằm thúc đẩy thương mại hàng hóa giữa Việt Nam và Ấn Độ. Tuy nhiên, thực tiễn cho thấy mức độ tận dụng ưu đãi từ Hiệp định còn chưa tương xứng với tiềm năng. Bài viết phân tích đặc điểm thị trường Ấn Độ, tình hình thực thi AITIGA, các khó khăn trong quá trình tận dụng Hiệp định của doanh nghiệp Việt Nam, đồng thời đề xuất một số hàm ý chính sách nhằm nâng cao hiệu quả xuất khẩu sang thị trường Ấn Độ trong bối cảnh AITIGA đang được ASEAN và Ấn Độ rà soát, nâng cấp.

Từ khóa: AITIGA, Việt Nam, Ấn Độ, xuất khẩu, FTA, ASEAN – Ấn Độ.

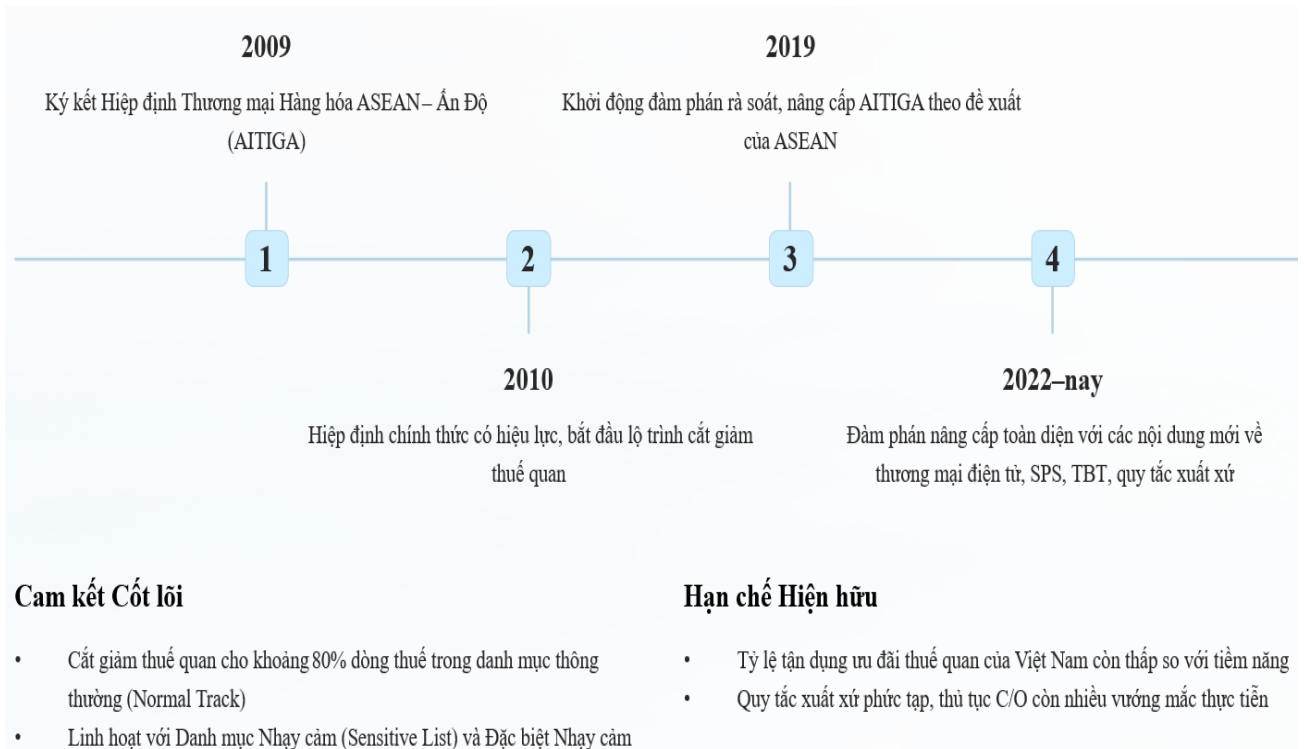
1. Đặt vấn đề

Trong bối cảnh kinh tế thế giới có nhiều biến động, xu hướng bảo hộ thương mại gia tăng và chuỗi cung ứng toàn cầu tiếp tục tái cấu trúc, việc đa dạng hóa thị trường xuất khẩu và tận dụng hiệu quả các FTA có ý nghĩa quan trọng đối với Việt Nam.

Ấn Độ hiện là nền kinh tế có quy mô lớn hàng đầu thế giới, đồng thời là một trong những thị trường tăng trưởng nhanh nhất châu Á. Với dân số hơn 1,4 tỷ người, tầng lớp trung lưu ngày càng gia tăng và nhu cầu nhập khẩu lớn, Ấn Độ được đánh giá là thị trường tiềm năng đối với nhiều nhóm hàng xuất khẩu của Việt Nam.

Trong quan hệ kinh tế khu vực, AITIGA có hiệu lực từ năm 2010 đã tạo nền tảng pháp lý quan trọng cho việc thúc đẩy thương mại hàng hóa giữa ASEAN và Ấn Độ thông qua cắt giảm thuế quan và thiết lập các quy tắc thương mại chung. Sau hơn một thập kỷ thực thi, thương mại ASEAN – Ấn Độ đã có bước phát triển tích cực. Tuy nhiên, mức độ tận dụng ưu đãi từ Hiệp định trong thực tế vẫn còn nhiều hạn chế, đặc biệt trong bối cảnh Ấn Độ gia tăng sử dụng các biện pháp phi thuế quan và các công cụ bảo hộ thương mại.

Trong giai đoạn hiện nay, ASEAN và Ấn Độ đang tiến hành rà soát, nâng cấp AITIGA. Quá trình này sẽ tác động trực tiếp tới khả năng duy trì và mở rộng thị phần của hàng hóa Việt Nam tại thị trường Ấn Độ trong thời gian tới. Do đó, việc đánh giá thực trạng thực thi AITIGA và đề xuất các giải pháp nâng cao hiệu quả tận dụng Hiệp định có ý nghĩa cả về lý luận và thực tiễn.

Hình 1: Tổng quan Hiệp định AITIGA

Nguồn: Tác giả tổng hợp

2. Đánh giá thực trạng thương mại Việt Nam – Ấn Độ và tình hình tận dụng AITIGA

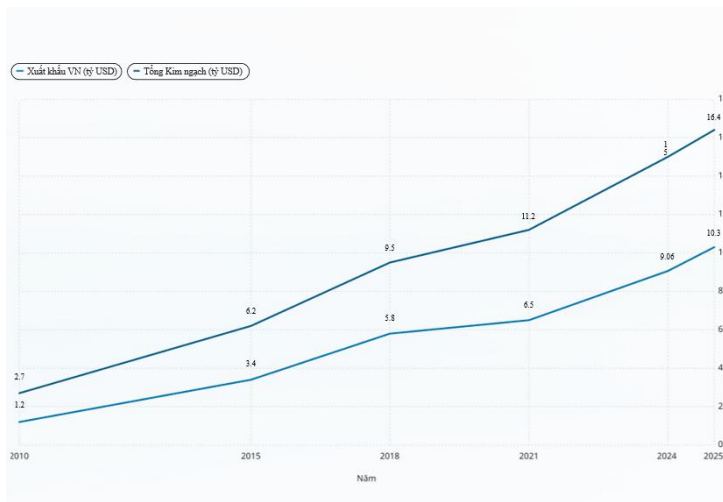
2.1. Thương mại Việt Nam – Ấn Độ duy trì tăng trưởng tích cực

Trong những năm gần đây, quan hệ thương mại Việt Nam – Ấn Độ duy trì xu hướng tăng trưởng tương đối tích cực. Nếu như năm 2010, kim ngạch thương mại song phương mới đạt khoảng 2,7 tỷ USD thì đến năm 2024 đã tăng lên xấp xỉ 15 tỷ USD và năm 2025 đạt khoảng 16,4 tỷ USD, tăng hơn 6 lần so với năm 2010.

Trong đó, xuất khẩu của Việt Nam sang Ấn Độ tăng nhanh từ khoảng 1,2 tỷ USD năm 2010 lên khoảng 9,06 tỷ USD năm 2024 và khoảng 10,3 tỷ USD năm 2025. Việt Nam liên tục duy trì xuất siêu sang thị trường Ấn Độ trong những năm gần đây.

Cơ cấu hàng hóa xuất khẩu ngày càng đa dạng hơn, trong đó nhóm hàng công nghiệp chế biến, chế tạo chiếm tỷ trọng lớn. Các mặt hàng xuất khẩu chủ lực gồm: điện thoại và linh kiện; máy vi tính, sản phẩm điện tử và linh kiện; máy móc, thiết bị; hóa chất; cao su; hạt tiêu; thủy sản; gỗ và sản phẩm gỗ.

Một số nhóm hàng có mức tăng trưởng khá tích cực như điện tử, máy móc thiết bị, thủy sản và gỗ.

Điểm nhấn tăng trưởng

Tổng kim ngạch tăng **6 lần** trong 15 năm, từ 2,7 tỷ USD (2010) lên 16,4 tỷ USD (2025).

Xuất khẩu Việt Nam tăng **gần 9 lần**, từ 1,2 tỷ lên 10,3 tỷ USD – thể hiện tiềm năng khai thác thị trường Ấn Độ rất lớn.

Việt Nam luôn duy trì thặng dư thương mại với Ấn Độ.

Hình 2: Kim ngạch xuất nhập khẩu Việt Nam – Ấn Độ

Nguồn: Tác giả tổng hợp

2.2. Mức độ tận dụng AITIGA còn chưa tương xứng với tiềm năng

Mặc dù AITIGA đã tạo khuôn khổ ưu đãi thuế quan tương đối rộng, hiệu quả tận dụng Hiệp định của doanh nghiệp Việt Nam trên thực tế vẫn còn hạn chế.

Nguyên nhân đầu tiên xuất phát từ các rào cản phi thuế quan ngày càng gia tăng từ phía Ấn Độ. Trong những năm gần đây, Ấn Độ có xu hướng sử dụng mạnh hơn các biện pháp SPS, TBT, kiểm tra chất lượng, quy chuẩn kỹ thuật và phòng vệ thương mại nhằm kiểm soát nhập khẩu và bảo vệ sản xuất trong nước. Điều này làm gia tăng đáng kể chi phí tuân thủ và kéo dài thời gian tiếp cận thị trường của doanh nghiệp.

Thứ hai, nhiều doanh nghiệp Việt Nam còn gặp khó khăn trong việc đáp ứng quy tắc xuất xứ để hưởng ưu đãi thuế quan theo AITIGA. Đối với một số ngành, việc phụ thuộc vào nguyên liệu nhập khẩu ngoài ASEAN làm giảm khả năng đáp ứng yêu cầu về hàm lượng giá trị khu vực.

Thứ ba, năng lực tiếp cận thị trường của doanh nghiệp còn hạn chế, đặc biệt đối với doanh nghiệp nhỏ và vừa. Nhiều doanh nghiệp thiếu thông tin cập nhật về chính sách nhập khẩu của Ấn Độ, thiếu kinh nghiệm xử lý các thủ tục kỹ thuật và chưa xây dựng được chiến lược thị trường dài hạn.

Ngoài ra, các yếu tố liên quan đến logistics, kết nối vận tải và chi phí giao dịch cũng ảnh hưởng đáng kể tới hiệu quả xuất khẩu sang thị trường này.

3. Một số vấn đề đặt ra trong bối cảnh rà soát, nâng cấp AITIGA

Hiện nay, ASEAN và Ấn Độ đang tiến hành rà soát, nâng cấp AITIGA nhằm cập nhật Hiệp định phù hợp với bối cảnh thương mại mới. Tuy nhiên, quá trình này cũng đặt ra nhiều vấn đề đối với Việt Nam.

Thứ nhất, Ấn Độ có xu hướng tiếp cận đàm phán theo hướng cân bằng lợi ích và tăng cường bảo vệ thị trường nội địa. Điều này thể hiện qua việc quan tâm nhiều hơn tới vấn đề quy tắc xuất xứ, kiểm soát gian lận thương mại và gia tăng sử dụng các biện pháp phi thuế quan.

Thứ hai, cạnh tranh giữa các nước ASEAN tại thị trường Ấn Độ ngày càng gia tăng. Trong trường hợp quá trình nâng cấp Hiệp định diễn ra theo hướng phân hóa lợi ích giữa các nước ASEAN, Việt Nam có nguy cơ bị suy giảm lợi thế cạnh tranh đối với một số nhóm hàng xuất khẩu chủ lực.

Thứ ba, hiệu quả tận dụng AITIGA trong thời gian tới sẽ không chỉ phụ thuộc vào mức độ cắt giảm thuế quan, mà ngày càng phụ thuộc vào khả năng xử lý các rào cản kỹ thuật và năng lực thích ứng của doanh nghiệp.

4. Hàm ý chính sách đối với Việt Nam

Để nâng cao hiệu quả tận dụng AITIGA và thúc đẩy xuất khẩu sang thị trường Ấn Độ trong thời gian tới, cần triển khai đồng bộ nhiều nhóm giải pháp.

Trước hết, Việt Nam cần chủ động hơn trong quá trình rà soát, nâng cấp AITIGA nhằm bảo đảm duy trì lợi thế cạnh tranh cho các nhóm hàng xuất khẩu có thế mạnh. Trong đó, cần ưu tiên thúc đẩy các nội dung liên quan đến minh bạch hóa biện pháp phi thuế quan, cơ chế tham vấn sớm và tạo thuận lợi thương mại.

Bên cạnh đó, cần tăng cường cung cấp thông tin thị trường, cảnh báo rủi ro và hỗ trợ doanh nghiệp đáp ứng các yêu cầu kỹ thuật của thị trường Ấn Độ. Vai trò của các hiệp hội ngành hàng trong việc hỗ trợ doanh nghiệp cập nhật chính sách, đào tạo kỹ thuật và kết nối thị trường cần được phát huy mạnh hơn.

Về phía doanh nghiệp, cần chuyển từ tư duy xuất khẩu ngắn hạn sang xây dựng chiến lược tiếp cận thị trường dài hạn. Doanh nghiệp cần nâng cao năng lực đáp ứng tiêu chuẩn kỹ thuật, tăng cường hợp tác với đối tác bản địa, xây dựng hệ thống phân phối phù hợp và từng bước phát triển thương hiệu tại thị trường Ấn Độ.

Ngoài ra, cần thúc đẩy kết nối logistics, vận tải biển và chuỗi cung ứng giữa hai nước nhằm giảm chi phí giao dịch và nâng cao năng lực cạnh tranh của hàng hóa Việt Nam.

5. Kết luận

Ấn Độ là thị trường có quy mô lớn, tiềm năng cao và còn nhiều dư địa đối với hàng hóa xuất khẩu của Việt Nam. Tuy nhiên, trong bối cảnh chính sách thương mại của Ấn Độ ngày càng mang tính bảo hộ chọn lọc và các rào cản phi thuế quan tiếp tục gia tăng, việc tận dụng hiệu quả AITIGA đang đặt ra nhiều thách thức đối với doanh nghiệp Việt Nam.

Vấn đề cốt lõi hiện nay không chỉ là mở rộng tiếp cận thị trường thông qua ưu đãi thuế quan, mà là nâng cao khả năng chuyển hóa các cam kết từ Hiệp định thành kết quả xuất

khẩu thực tế. Điều này đòi hỏi sự phối hợp đồng bộ giữa Nhà nước, hiệp hội và doanh nghiệp trong cả quá trình thực thi và đàm phán nâng cấp AITIGA.

Trong dài hạn, nếu tận dụng hiệu quả quá trình rà soát, nâng cấp AITIGA và nâng cao năng lực thích ứng của doanh nghiệp, Việt Nam có thể mở rộng đáng kể thị phần tại thị trường Ấn Độ, qua đó góp phần đa dạng hóa thị trường xuất khẩu và nâng cao vị thế trong chuỗi giá trị khu vực./.

Tài liệu tham khảo

1. AITIGA JC 12: Promoting review and upgrade of the ASEAN-India Trade in Goods Agreement, aiming for the substantial conclusion of negotiations in 2026. <http://moit.gov.vn>,
2. Assessment of the Implementation of the ASEAN-India Trade in Goods Agreement (AITIGA), Department of Multilateral Trade Policy, Ministry of Industry and Trade of Viet Nam
3. Hiệp định Thương mại hàng hóa ASEAN – Ấn Độ, <https://wtocenter.vn/chuyen-de/12786-asean---india-free-trade-area>
4. <https://asean.org/our-communities/economic-community/integration-with-global-economy/asean-india-economic-relations/>
5. Le Thi Hai Hien (2013), Impacts of Asean - India trade in goods agreement (AITIGA) on commercial relation between Vietnam and India: Situation and recommendation, International Business Economics, Foreign Trade University

Enhancing the use of the Asean-India trade in goods agreement: opportunities, challenges, and implications for vietnam's exports

Le Thi Mai Anh

India is currently one of the world's largest and fastest-growing economies, with a large and increasingly diverse import demand. In the context of Vietnam promoting market diversification and effectively utilizing FTAs, the ASEAN-India Trade in Goods Agreement (AITIGA) is considered an important framework for promoting goods trade between Vietnam and India. However, practice shows that the level of utilization of the Agreement's benefits is still not commensurate with its potential. This article analyzes the characteristics of the Indian market, the implementation of AITIGA, the difficulties faced by Vietnamese businesses in utilizing the Agreement, and proposes some policy implications to improve the effectiveness of exports to the Indian market in the context of AITIGA being reviewed and upgraded by ASEAN and India.

Keywords: AITIGA, ASEANexport, FTA, India.